

[Boligministeren.]
 ceerhvervene vil få meget væsentlige konsekvenser for erhvervsaktiviteten og befolkningens geografiske fordeling i de kommende år. Der vil være en tendens imod en koncentration omkring de større og mellemstore byer. Inden for serviceerhvervene må vi regne med at antallet af butikker især for fødevarerhandelen, men også inden for andre detailbrancher, vil blive kraftigt reduceret, og at der vil ske en væsentlig koncentration af varedistributionen på større enheder.

Denne udvikling inden for landbrug, industri og service er summen af de enkelte erhvervsdrivendes eller virksomhedernes dispositioner ud fra, hvad der har kunnet betale sig. Samfundsøkonomisk set har det stort set været hensigtsmæssigt.

Vi kan samtidig konstatere, at de forskelle i erhvervs- og levevilkår, som tidligere gav stødet til offentlige støtteforanstaltninger i de landbrugsprægede egne, vel fortsat består, men forskellene er alt i alt ikke blevet forøget, bl. a. takket være den omtalte industrispredning, der er sket. De igangværende tendenser til koncentration inden for servicefagene kan dog virke modsat.

En del af den service, vi taler om, ydes i den offentlige sektor, hvor udviklingen til koncentration går i samme retning. Folkeskolens antal reduceres også i landkommunerne, antallet af handelsskoler er i det forløbne tiår blevet halveret, og antallet af tekniske skoler vil også blive reduceret. Sygehusenes antal går ned, og socialreformen vil set i sin helhed meget vel kunne tendere til en koncentration af den sociale forvaltning. Den stærke reduktion i antallet af primærkommuner er endnu et eksempel på koncentrationsbevægelsen inden for den offentlige sektor.

Den omtalte udvikling inden for landbrug, industri og service peger i retning af, at befolkningen i småbyer og landdistrikter vil få længere afstand til de offentlige og private servicevirksomheder, som dækker de daglige behov. De mindste byer vil efterhånden ikke få baggrund for de servicefunktioner, som deres eksistens hidtil i væsentlig grad har hvilet på. Denne udvikling forstærkes yderligere i den udstrækning, befolkningstallet i de omgivende landdistrikter vil gå tilbage. Hvor endnu for få år siden landsbyernes beboere kunne få dækket en stor del

af deres behov for handel, undervisning osv. i landsbyen selv, kan vi vente, at der ved 1970ernes slutning næppe vil være selv et mindstemål af service tilbage i de mange landsbyer med under 500 indbyggere. Selv i bebyggelser med omkring 500-1.000 indbyggere vil man ikke kunne regne med at finde stort andet end en købmandsbutik eller brugsforening, kirke, autoværksted, bank eller sparekassefilial, og på lidt længere sigt vil undergrænsen for disse servicefunktioner måske rykke yderligere opad.

Byvækstens størrelse og fordeling er i høj grad både en konsekvens af og en forudsætning for de ændringer i erhvervsstrukturen, som jeg kort har forsøgt at karakterisere. Hovedtendensen i fordelingen af byvæksten i de forløbne 15-20 år har været en koncentration omkring de bestående byer, især hovedstaden og de største provinsbyer; en tendens til relativt stærkere vækst af de mellemstore og mindre provinsbyer i første halvdel af 1960erne er i de seneste år på ny vejet til fordel for en større vækst omkring landets største byer. Det er et andet karakteristisk træk i udviklingen i 1960erne, at befolkningstilvæksten i sammenligning med, hvad tilfældet var i 1950erne, har bredt sig over et væsentlig større geografisk område. Et betydeligt antal landkommuner, som tidligere har været præget af stagnation, har i løbet af 1960erne haft en vækst væsentlig over landsgennemsnittet; det gælder fortrinsvis kommuner i området omkring Stor-københavn samt omkring de store og mellemstore provinsbyer.

Landsplanudvalgets sekretariat har foretaget en mekanisk beregning af befolkningsudviklingen fordelt på de forskellige bystørrelser frem til 1985 på basis af udviklingsforløbet i perioden 1965-70. Af den samlede byvækst tegner hovedstadsregionen sig ifølge fremskrivningen med en tredjedel, de tre største provinsbyer beslaglægger en anden tredjedel, og den sidste tredjedel af væksten tilfalder byerne i kategorien mellem 10.000 og 100.000 indbyggere.

Såfremt denne beregning holder stik, betyder det, at befolkningstallet i provinsbyer med under 10.000 indbyggere og bymæssige bebyggelser, som ikke indgår i de større byers vækstområder, som helhed vil stagnere eller gå ned; det er vel netop heri, problemets kerne ligger.